

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 1. oktobra 2020 - Leto XXX, št. 40

Priznanje »Pro Cultura« prejeli gornjeseniški ljudski pevci

IZ NAŠIH VRTCEV
stran 3

»Dokejč san zdrav, mo delo«
stran 4

Rimuzine in črkolazen
stran 6

PRIZNANJE »PRO CULTURA« PREJELI GORNJESENIŠKI LJUDSKI PEVCI

Priznanja »Pro Cultura Minoritatum Hungariae« (»Za kulturo manjšin na Madžarskem«) se podeljujejo od leta 2005, in sicer osebam ali organizacijam, ki so s svojim delovanjem na področju ohranjanja in razvijanja kulturne dediščine v maternem jeziku znatno prispevale k sožitju narodov v Karpatskem bazenu.

24. septembra dopoldne je navzoče v Karmeličanskem samostanu na budimskem gradu pozdravil namestnik predsednika madžarske Vlade, ki je od lanskega leta pristojen za dodelitev teh priznanj. V svojem nagovoru je Zsolt Semjén izpostavil, da lahko madžarska domovina obstane in se povzdigne le s pomočjo kulture ter poudaril, da spada trinajst domačih na-

rodnostnih skupnosti med državi-
votvorne elemente. »Vse imajo
pravice do lastne identitete, sa-

nja lastne kulture in izročila,«
je še povedal govornik in čestital
vsem nagrajencem.

Priznanje je prevzela sekretarka Slovenske zveze Gyöngyi Bajzek, ki je bila ustanovna članica skupine. Na sliki z Zsoltom Semlyénom in Miklósem Soltészom.

moupravnosti, uporabe mater-
nega jezika in šolanja v njem
ter do negovanja in prenaša-

Na dogodku je državni sekretar,
pristojen za cerkvene in naro-
dnostne zadeve, Miklós Soltész,

dodal, da temelji krepitev Ma-
džarske, Karpatskega bazena
in Evrope na narodih in na-
rodnostih. Zato podpira Vlada
Madžarske prizadevanja za po-
stavitev sistema podpore naro-
dnostim na evropski ravni, tudi
preko pozitivne diskriminacije.
Na svečanosti so priznanje pre-
jeli predstavniki vseh trinajst-
ih narodnosti, med drugimi
kulturni delavci, slikar, glasbe-
nika, koreografinja ter plesni
skupini. Kot predstavnikom
slovenske skupnosti so prizna-
nje izročili *Ljudskim pevcem
Zveze Slovencev Gornji Senik*.
Skupino so na pobudo Seni-
čanke Vere Gašpar ustanovili
leta 2000, glavni cilj pevcev je
ohranitev ljudske glasbene kul-
ture in izročila Slovencev na
Madžarskem ter s tem krepitev

slovenske identitete. Skupina je
bila in je reden gost na odrih
doma in v matični domovini,
s svojim pestrim (tudi cerk-
venim) programom znatno
prispeva k mednarodni prepoz-
navnosti porabske kulture.
Petju zasedbe lahko prisluhne-
mo tudi na kaseti iz leta 2006
oziroma na zgoščenkah iz let
2007 in 2013.

Na posnetkih zazvenijo ljudske
pesmi v domačem narečju,
navdušeni člani pa služijo kot
vzor mladim porabskim ro-
dovom. Ljudske pevce Gornji
Senik je za prestižno priznanje
predlagala Zveza Slovencev na
Madžarskem, skupini čestita-
mo tudi v imenu našega ured-
ništva.

-dm-

Foto: Gergely Botár

»Če ne damo prejk pesmi, samo na CD-naj ostanejo«

Kak smo vam že napisali, so vi-
siko priznanje »Pro Cultura Mi-
noritatum Hungariae« letos leko
prejektivzeli Ljudski pevci Slove-
nske zveze z Gorenjoga Senika.
Zavolo toga smo se napautili v
največšo porabsko vesnico, gde
so nas na domanjom gračenki
že čakali strina Vera Gašpar,
ka bi malo pripovedjali o pre-
minauči dvajsti lejtaj pesmarske
skupine. Tá smo pozvali Laci-
na Bajzeka tó, šteri vrnau tak
že cejli dvajsti lejt s Senčarami
vküper spejva.

»Leta 2000 so nas dekan Lojze
Kozar mlajši oprvim pozvali
v Odrance,« so začnili pripo-
vedjati strina Vera. »Prosili so
me, če bi leko pripelala 3-4 ali
največ do 5-6 pevcev. Za dva
kedna smo mogli titi.«

Vera neni nazaj ponijo, ka so
te leko zbrali štiri pesmare.
»Zgrabila sem strino Elzo
Wachter pa Lacina Bajzeka,
šteri je ranč tak dobro spejvo.
De smo pa mlado Biserko Baj-
zek tó cujzeli, ka donk nemo
trgé,« smo čuli o začetkaj. Laci
je cujdau: »Ge sem te že spejvo
v mejšanom pevskom zbori
Avgust Pavel pa doma smo tó

dosta spejvali. Gda nas je več,
leko večglasno spejvamo, mi
pri ljudski pevcaj pa dvoglas-
no spejvamo. Depa vse má svo-

Mentorica Vera Gašpar

jo lepoto.«

Razloček od veukoga zbora je
tau tó, ka ljudski pevci zveksoga
ljudske pesmi spejvajo, je eške
tomačo Laci. »Dosta smo že od
doma prinesli. Depa če vküp-
staneš v edno skupino, tisto
že more biti genau. Na gnauk
začniti pa nej druge reči nüca-
ti. Če smo nastope meli, smo
prva večkrat vaje meli.«

Strina Vera pravijo, ka so se naj-
več pesmi – štere spejvajo njeni
ljudski pevci – navčili od svoje

prababice. »Tau je istina tak
za cerkvene kak za ljudske
pesmi. Ge sem ž njimi krave
pasla, čudoviten, lejpi sopran
glas so meli. Šestnajset lejt sva
vküper bili ino dosta spejvali.
Pravijo: ka se mali Pišteš nav-
či, de Števan tó znau.« Svojim
pesmarom je mentorica tak
prejkdala pesmi, ka je naprej-
spejvala. »Najprva sem sopran
tazospejvala, te pa sem zač-
nila na stari spejvati. Na na-
stopaj smo dostakrat papére
držali. Te sem pa pravla: zdaj
se pa navčimo kak ljudski pev-
ci, pa na pamet spejvamo. Nej
smo mejšani zbor.«

Skupina je mejla gnauk več,
gnauk menje članov, se spomina
voditelica. »Že na začetki so mi
Lojze Kozar pravli, ka morem
tau skupino vküper sprajti, vej
smo pa štirge tak lepau spejva-
li. Zbrala sem mlade, za en
malo nas je osem bilau. Kisnej
smo pa pá šest gratali,« pravi
mentorica skupine, štera zdaj
osem članov vküpdriži. »Ges-
tejo, ka že dugi lejt odijo, bili
pa so, ka so samo dve-tri lejta
spejvali. Ali so se oženili ali
krajodišli, te več ne moreš od

nji želeti. Liki zatok nas osem,
mi smo pa redno vödržali.«
Laci Bajzek se tó rad spomina na
preminauči dvajsti lejt. »Rejsan

Član skupine Laci Bajzek

smo na dosta mejstaj ojdlj, v
Sloveniji tó. Leko povejm, ka
smo bole cerkvene pesmi spej-
vali, v dosta lejpi cerkvaj smo
gorstapili. Nika mi je nej
žau, ka sem spejvo pa spejvam,
dosta lejvoga sem doživo.«
Strina Vera so se najbolje v Slo-
veniji počutili: »Tisto nam tak-
šo veseldje bilau, takše moči
so nam dali. Vsikdar smo veu-
ki aplavz dobili. Gnauk smo
bili, ka bi že z odra šli, pa so
nas itak nej pistili. Ka aj prej

eške nika spejvamo, mi smo
pa nej pripravleni bili. Ge
sem pravo, nej trbej vsikdar
»Micika v püngradi, te smo pa
raj »Eno takšo bi rad« spejvali.
Kak so ploskali, nej smo znali,
če že leko dojdémo.«

Skupina je s pomočjav Slo-
venske zveze ino Pokrajinskoga
muzeja Murska Sobota gorvzela
dva CD-na, tak leko stare pesmi
gorostanejo, pravi Laci. »Na
ednom smo takše mrtveče pes-
mi tó spejvali, štere so pri nas
pred štirideset lejtami v nava-
di bile. Ženske so na pokapa-
njaj vöspejvale, tau pa zdaj že
nega. Rad sem, ka sem doživo
kaj takšoga, ka je že tamrlau,«
je povódo Laci Bajzek, šteri pa
donk brodi, če se pesmi ne dajo
prejk, če ostanejo samo na CD-
naj, te se več nedo dale spejvale.
Strina Vera Gašpar pravijo, ka
njeni ljudski pevci samo takše
pesmi spejvajo, štere so nekda
dobro poznali v Porabji. Senčars-
ka skupina je visiko priznanje
dobila za svoj dvajsti jubilej, nje-
ni člani pa do spejvali tačas, ka
do meli mauč. Pa tak prejkdavali
naute mladoma rodi.

-dm-

IZ NAŠIH VRTCEV IZ NAŠIH VRTCEV IZ NAŠIH VRTCEV

V septembru v vrtcu

Pred nami je že novo šolsko leto 2020/2021, nekoliko drugačno, saj smo se srečali z mnogimi no-

njihovem privajanju na preživljanje časa v vrtcu. Osvajali smo pravila lepega vedenja, telovadili in plesali ob slovenski glasbi, ri-

toplem dopoldnevu podali v bližnji gozd na Grebenjšnjek, kjer smo naredili prve skupne korake po gozdu. V gozdu je bilo prijetno hladno in otroci so bili nadvse veseli našega odhoda v naravo. V gozdu smo si lahko ogledali veliko lepega in zanimivega. Na mehkih gozdnih tleh smo občudovali ciklame z vijoličastimi cvetovi. Opazovali smo tudi več vrst gob, polžjih hišic, zlomljena ptičja jajca, visoke jelke in mogočne hraste, stopinje jelenov in srn ter velika mravljišča črnih mravelj. Ob potoku stoji mogočen hrast, ki smo si ga izbrali za »naše drevo«. To drevo bomo opazovali vsakokrat, ko nas bo pot zapeljala tam mimo. Tako bomo lahko spremljali dogajanja na drevesu in okoli njega v

Skupina otrok in vzgojiteljici iz Vrtca Gornji Senik

vostmi, ki nam jih nalagajo novi zdravstveni ukrepi. Kljub temu pa sem vesela, da imajo otroci v vrtcu spet možnosti za nova pristna doživetja, spoznanja in aktivnosti, tudi tista, ki potekajo v slovenskem jeziku.

Prvi dan v vrtcu je bil za vse nekaj posebnega, saj smo se po dolgem času zopet zbrali na preprogi v jutranjem krogu da bi pozdravili drug drugega. Opazili smo, da se je jutranji krog razširil, saj se je v vrtec vključilo veliko novincev - mlajših otrok. V Vrtcu Gornji Se-

Malčki v Vrtcu Števanovci

Imenitna vožnja na prikolici (otroci iz Vrtca Gornji Senik)

nik je trenutno 20 otrok, v Vrtcu Števanovci pa 18 otrok. Prvi uvažalni septembrski dnevi so potekali ob spoznavanju, privajanju in vzpostavitvi prijazne interakcije med otroki in vzgojiteljicami v vrtcu. Mlajši otroci so še potočili kakšno solzico ob ločitvi od mamice, medtem ko so se starejši otroci hitro prilagodili vrtcu in pridno pomagali mlajšim otrokom pri

sali, ustvarjali s prstnimi barvami, prepevali slovenske pesmice ter se spoznavali ob igranju socialnih in rajalnih iger v slovenskem jeziku. S pomočjo igre in njihovega vključevanja v različne dejavnosti so si otroci krepili samozavest in občutek sprejetosti v njihovi skupini. V Vrtcu Gornji Senik smo se letos pridružili Mreži gozdnih vrtcev in šol Slovenije. Tako smo se ob

vseh letnih časih. Nabrali smo tudi nekaj žirov in želodov ter jih odnesli v vrtec.

V popoldanskem času so se otroci in vzgojiteljice na prikolici traktorja odpeljali do sadovnjaka polnega rdečih dišečih jabolok. Najlepše se zahvaljujemo gospodu Tomažu Grebenarju za to nepozabno doživetje. Otrokom je bila vožnja na prikolici zelo zabavna, kar je razvidno tudi s fotografij. Mesec september, namenjen uvajanju in privajanju otrok na življenje v vrtcu, je že skoraj za nami. Otroci sedaj že radi prihajajo v vrtec in z zanimanjem poslušajo ter sledijo aktivnostim in dejavnostim v slovenskem jeziku. Hkrati pa vsi skupaj z veseljem pričakujemo pisano jesen, ki nam počasi prihaja naproti.

(Slika na 1. strani: Na sprehodu po gozdu. Otroci iz Vrtca Gornji Senik.)

Zapisala: Andreja Serdt Maučec
vzgojiteljica-asistentka

Spet v vrtcu

Začelo se je novo šolsko leto in v vrtcih je spet glasno in živahno. Slovensko skupino Zvezdice v Monoštru obiskuje 24 otrok, Sakalovski vrtec pa 18 otrok. Otroci so stari od treh do šest let.

Mira Achammer, 5 let, vrtec Sakalovci

V mesecu septembru smo pričeli z navajanjem na vrtec in uvajanjem novincev. Da pa smo se hitreje spoznali, smo se igrali različne socialne, gibalne in rajalne igre. Naučili smo se pozdraviti in predstaviti v slovenskem jeziku. Poimenovali smo znake, se učili novih prstnih iger in pesmic. Ena izmed njih je tudi pesmica Mi pa hiško zidamo, ob kateri smo s plesom pokazali, kako zlagamo opeko, zabijamo žebelje, žagamo deske, pleskamo stene in na koncu vsi veseli zlezemo v hiško in se objamemo. V slovenskem jeziku smo poimenovali okno, vrata, streho in dimnik, nastale pa so tudi lepe risbe pisanih hiš.

Bence Cser, 6 let, vrtec Monošter

Znaki v vrtcu Sakalovci, Júlia Simon, 6 let, vrtec Sakalovci

Sedaj pa že prihaja pisana jesen, ki nam vsako leto daje veliko različnih možnosti za ustvarjanje in učenje.

Vzgojiteljica asistentka
Romana Trafela

PREKMURJE

Šalovci

Enajsti avgust je datum, steroga si je Občina Šalovci voodabrala za svoj občinski svetek. Tau pa zatau, ka se je leta 1999, gda je biu na té den sunčev mrk (napfogyatkozás), tau v Sloveniji najbole lepau vidlo v šalovski občini in je zavolo toga te v Būdince prišlo več gezero lidi iz cejle Slovenije gledat té naravni fenomen.

V letošnjom leti, gda je zavolo nauvoga koronavirusa dosta vse inači, se tudi občinski svetki slavijo bole na menše. V Šalovcaj so tak nej meli slavnostnoga djileša občinske kotrige, liki so priznanja prejkдали v okviru kedna mobilnosti. Rastalala sta jih župan Iztok Fartek pa predsednik komisije za nagrade in priznanja Jože Črnko. Plaketo občine Šalovci je daubo Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, območna enota Maribor, za dobro sodelovanje pri ohranjanju kulturne dediščine na območji občine Šalovci. Priznanje župana pa so daubili: Mateja Kurnjek, stera je na letošnji poklicni maturi vküppobrala vse točke in je gratala diamantna maturancka, Nina Rituper, stera je splošno maturo zgotovila kak zlata maturancka, in ške podjetnik Ernest Čahuk, steri je pomagao zriktati blagau za šivanje zaščitnih mask. Župan Iztok Fartek se je zahvalo tudi tistim ženskam, stere so šivale zaščitne maske.

Ob kedni mobilnosti so v šalovski občini pripravili več dogodkov, med drugim pa so predstavili tudi nauvi električni auto, s sterim do prostovoljci okauli vozili starejše lüstvo. Penzionisti, steri so se zglasili prostovoljno, do z autonom vozili lidi k padari, v banko, na pošto, pa tudi v bauto. Za nauvi auto, steri je košto 32 gezero evrov, je občina sama cujdala 11 gezero evrov, vekši tau penez pa je šau iz projekta z naslovom Pametne vasi za jutri.

Silva Eöry

Branko Merklin - molar in gasilec iz Černelavec

»Dokejč san zdrav, mo delo«

Branka Merklina iz Černelavec sam dugo cajta »lovila«, vej pa je, čiglij je že neka cajta v penziji, fejest zaposleni. »Ge tak brodim, ka moreš furt neka delati, pa se ne smeš tapistiti. Dokejč sam zdrav, mo delo,« je prva povedo sogovornik in raztolmačo, ka je duga lejta meu molarsko firmo, stero je pred par lejtj prejkdaui svojomi sini, steri se tudi zove Branko: »47 lejt sam meu firmo, zdaj pa jo ma on, ges pa njemi tū pa tam še zmejs malo pomagam. Pauleg toga mam na Goričkon, v Vidoncaj, tudi gorice in velki sadovnjak, tak ka je dosta dela tudi s tem. Tūdi doma, okauli rama trbej včiniti tau pa drugo, tak ka mi dela rejsan ne sfali. Tūdi starim pajdašom ške rad pomagam, če jim trbej kaj pomolati.«

Pogučavala sva se v lesenoj brunarici, stera stogi pauleg njegovoga rama, na dvauri. Pravi, ka so njemi té leseni ram pomaga-

Mura špila tekme, vej pa sam velki navijaš soboškoga fotbalskoga kluba.«

Branko Merklin

Branko Merklin pravi, ka je nej biu rojeni v špitalaj, liki se je naraudo doma, v Černelav-

kak inaš začno včiti za molar: »Moj poubrat, steri je dosta starejši od mene biu, je meu v Soboti že obrt, pa sam se pri njen začno včiti. Vmejs sam šau ške k majstri Bransbergeri, in tau po tistom, ka je brat odišo v Dajčland. V šaulo sam odo v Maribor, samo ka je tau nejtrpelo več kak pou leta, več je prakse bilau.« Po tistom, ka se je vōzašaulivo za molar, je odišo tudi sam v Dajčland, gé se je nej samo z molar-skim delom spravlo, liki je ške v enoj fabriki delo.

Tam je spozno tudi svojo ženo, stera je doma iz Slovenskih Konjic: »Po peti lejtaj sam prišo domau, vej pa se je tistoga cajta dalo v Jugoslaviji z molarjo dosta penez prislūžiti. Meu

rojstni den, je furt pripravila koncert. Tūdi pijača je bila te za šenki.«

Branko Merklin je tudi aktiven med gasilci. »Tistoga cajta, gda sam domau prišo z Dajčlanda, sam aktivno cuj staupo k našomi gasilskomi družšvi. Pred kratkim smo se dosta družili tudi z monoštrskimi gasilci, vej pa smo meli en skupni evropski projekt. Tau sodelovanje je na žalost zdaj malo minaulo. Mi smo te s tistimi penezi motoroko küpili, pa strejo smo na gasilskom daumi vōminili,« je ške raztolmačo sogovornik, steri ške gnesden tū pa tam dé gasit. Aktiven gasilec je tudi njegov sin, steri je zdaj poveljnik v černelavskom prostovoljnom gasilskom družšvi. Nej pa je sodeloval samo z monoštrskimi gasilci, liki ma že duga lejta dosta poznancov po cejlom Porabji. »Mam enoga pajdaša v Murski Soboti, steroga mati je z Vogrskoga doma. Tak sam te v Porabji spozno enoga, steri je biu rauraš, pa mi je te raur zazido. Zdaj mam ške dosta

Branko (na sredini) letos v Andovcaj, na küjarskom tekmoivanji

li napraviti pajdaši iz Porabja. Sam je mogo samo zriktati lejs pa ške drugi material: »V glavnom smo nücali lejs, zidana je samo krüšna peč, mam še šparat pa tudi šank, vse drugo je rejsan napravleno iz lesa. Té ram stogi že 22 lejt. Prva sam na tom mesti že meu zamanico, v steroj držin vino, pa ške ena lesena ütica je bila pauleg postavlena. Tū je bilou samo malo mesta, tak ka smo furt mogli s pajdaši bežati, gda je dež šau. Zdaj mam zadosta placa, tak ka se leko tū notri držimo, se kartamo, sploj pozimi, gda gé več cajta. Tū radi gledamo tudi televizijo, sploj te, gda naša

caj, vesnici, stera se skor drži Murske Sobote: »Svinje smo meli doma, pa maro tudi. Vse okauli nas so bili travniki in njive, nej kak zdaj, ka so skor sami rami. Gda sam ges mali biu, je bilou v naši vesnici 55 ramov, zdaj jih je že več kak 450.« Za mladost pravi, ka je bila lejpa: »Deca smo krave pasli, včasik smo bili tudi kregani, če so nam krave kama vujšle. Krumpče smo pekli pri potoki, v glavnom leko povem, ka nam je bilou trno fajn.«

Po zgotovljeni osnovni šauli - prva štiri lejta je odo na drugo, po tistom pa na prvo soboško šaulo, in tau vse peški - se je

Če trbej, ške gnesden pomaga gasiti

sam svojo obrt in tudi več zaposlenih.« Te so prišla lejta, gda je dosta cajta preživo v Dalmaciji, gé so, sploj pozimi, s sodelavci molali v glavnom hotele. Tam je spozno tudi erično rovaško pevko Terezo Kesovijo: »Dobro sam jo spozno, sploj te, gda sam molo njeni ram v kraji Čilipi, pauleg dubrovniškoga letališča. V rami njenoga očo smo te tudi spali. Ona nam je vsakšo leto tudi popejvala, no, nej samo nam, liki vsem v svojom rojstnom kraji. Te, gda je mejla svoj

drugih poznancov. Rad den tudi na razna tekmoivanja v küjanji, stere pripravljajo po porabskih vesnicah. Zdaj vleti sam biu v Andovcaj. Žau mi je, ka smo zavolo nauvoga koronavirusa letos nej meli več prilik, ka bi šli ške na več takših tekmoivanj,« je na konci ške cujdaui Branko Merklin.

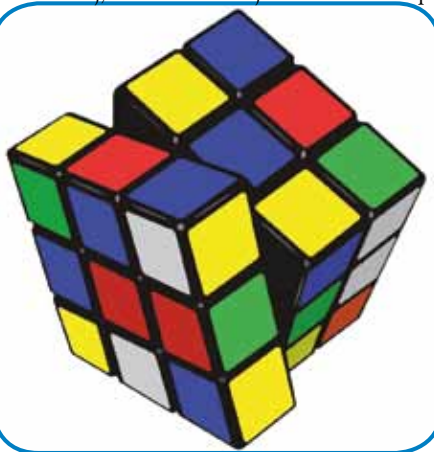
(Kejp na 1. strani: Branko Merklin pred svojo brunarico, stera ma ime Pajdašnica.)

Silva Eöry

Kejpi: Silva Eöry in osební arhiv Branka Merklina

ČAROBNA KOCKA ŠLA V SVET PRED ŠTIRIDESETIMI LETI

Logična igra z imenom »magična kocka« je do danes postala sopomenka za skoraj nerešljive uganke in skrivnosti. Madžarski izumitelj, kipar in profesor arhitekture *Ernő Rubik*, jo je ustvaril leta 1974, igro sestavlja 26 barvnih kock, ki se vrtijo okoli nevidnega jedra. Izumitelj je leta in leta iskal rešitev za ne matematični

problem, medtem pa izdeloval lesene prototipe. Končno je sestavil danes znano igračo s 3x3 kockami, svoje lastne uganke pa še dolgo ni mogel rešiti. Njegova takratna kocka je v veliki meri odstopala od nam poznane plastične igre, bila je dosti večja in lesena, zaradi lažje uporabe pa so bili njeni vogali zaobljeni.

Ernő Rubik je svoj izum uspel patentirati leta 1975, takrat so prvi primerki kocke prišli v trgovine z igračami. Obdelovanje plastike je bilo v tistem obdobju zelo razvito, saj so po številnih poskusih uspeli doseči, da so bile posamezne majhne enote vrtljive z lahkoto, kljub temu pa igrača ni razpadla takoj, ko jo je v roke vzel nek otrok.

Pot do svetovnega uspeha se je pričela leta 1980, potem ko so Rubikovo kocko v Združenem kraljestvu in Nemčiji večkrat zaporedoma izbrali za igračo leta. Izumitelju je kljub železni zavesi – ki je otežila tudi trgovinske odnose – uspelo kocko predstaviti na vseh večjih razstavah igrač po svetu, kmalu pa je – tudi zaradi televizijskih oglasov – izbruhnila »cube-craze« ali »kockina mrzlica«.

Kmalu smo igračo srečali na vsakem koraku, z manjšo zamudo pa je osvojila tudi Zdr-

žene države. Bajnih zaslužkov pa ni obetalo le trgovanje z Rubikovo kocko, temveč tudi z vsemi možnimi izdelki, povezanimi z njo. Dostikrat zapi-

šejo (ne povsem upravičeno), da je čarobna kocka najbolj prodajana igrača v svetovni zgodovini. Je pa trditev pravilna, če se omejimo na igračice, ki jih je na trg lansiral isti izumitelj pod isto blagovno znamko. Zaradi številnih ponaredkov je težko oceniti obseg prodaje kocke na Zahodu, je pa skoraj gotovo, da so v prvih treh letih prodali več kot 100 milijonov primerkov, od tedaj pa še najmanj trikrat toliko. Pravzaprav je Rubikova kocka tudi dandanes ena najbolj priljubljenih igrač, upadanje zanimanja je opazno morda le v primerjavi z mrzlico v 80-ih letih 20. stoletja.

Ko je Ernő Rubik dodelal svoj dokončni prototip, se je soočil s pošastjo, ki je sam več ni mogel obvladovati. Po legendi mu je trajalo mesec dni, da je prišel do rešitve. Je pa s tem zagotovo presegel 99 odstotkov uporabnikov, ki nikakor ne morejo sestaviti kocke. Nikomur pa se ni potrebno sramovati: komaj najdemo koga na planetu, ki bi sam, brez zunanje pomoči rešil uganko. Strokovna literatura natančno navaja imena kockarjev, ki so izumili kakšno novo pot do rešitve (ni jih veliko). Že v letu prihoda igrača na Zahod je *David Singmaster* objavil

metodo »plast za plastjo«, ki jo še danes uporablja največ začetnikov. Je preprosta in ne zahteva razmišljanja o abstraktnih simetrijah ali usvojitve več sto kombinacij. Leta 1981 so metodo objavili v knjigi, ki so jo v Ameriki prodali v milijon in pol izvodih. S podobnimi preprostejšimi metodami lahko nalogo rešimo v par minutah, že v prvih letih pa je nastala skupina »kockarjev na hitrost«, ki so se pomerili na tekmovanjih. Prvo svetovno prvenstvo so priredili leta 1982 v Budimpešti, zmagovalac, Američan *Minh Thai*, je kocko sestavil v pičlih 22,95 sekunde. Ta rezultat se večini od nas zdi nedosegljiv, se mu pa današnji tekmovalci le posmihajo. Sedanji svetovni rekord je kitajski *Ju-seng Du* namreč postavil s 3,475 sekunde.

Štipendije za narodnostne študente

Na pobudo Komisije za narodnosti madžarskega parlamenta so od leta 2018 uvedli narodnostne štipen-

tembra državni sekretar za narodnostne in verske zadeve *Miklós Soltész* in poslanec nemške narodnosti

dije za študente, ki študirajo za narodnostne vzgojiteljice v vrtcih ali za narodnostne učitelje razrednega in predmetnega pouka na pegadoških fakultetah. Finančna sredstva za štipendije zagotavlja Urad predsednika Vlade, administrativne in tehnične zadeve ureja Sklad Gábor Bethlen. O razpisu za štipendije za šolsko leto 2020/2021 sta javnost informirala 21. sep-

Imre Ritter. Spletni portal za vložitev vlog je bil odprt 22. septembra, vloge bodo sprejemali do 10. oktobra do 23:59 ure.

Tiskovne konference so se udeležili tudi zagovorniki ali predsedniki državnih samouprav narodnosti, ki imajo organiziran visokošolski pouk (Hrvati, Nemci, Romi, Romuni, Slovaki, Slovenci in Srbi).

F. Sütő

metodo »plast za plastjo«, ki jo še danes uporablja največ začetnikov. Je preprosta in ne zahteva razmišljanja o abstraktnih simetrijah ali usvojitve več sto kombinacij. Leta 1981 so metodo objavili v knjigi, ki so jo v Ameriki prodali v milijon in pol izvodih.

S podobnimi preprostejšimi metodami lahko nalogo rešimo v par minutah, že v prvih letih pa je nastala skupina »kockarjev na hitrost«, ki so se pomerili na tekmovanjih. Prvo svetovno prvenstvo so priredili leta 1982 v Budimpešti, zmagovalac, Američan *Minh Thai*, je kocko sestavil v pičlih 22,95 sekunde. Ta rezultat se večini od nas zdi nedosegljiv, se mu pa današnji tekmovalci le posmihajo. Sedanji svetovni rekord je kitajski *Ju-seng Du* namreč postavil s 3,475 sekunde.

Največ tekmovalcev se danes poslužuje ene od inacic metode, ki jo je leta 1997 objavila češka profesorica *Jessica Fridrich* z ameriške Univerze Binghamtom. Postopek je v temeljih spremenil »kockanje«, tekmovalci so namreč takoj ugotovili, da je metoda s starimi pristopi nepremagljiva. Izumiteljica je sicer menila, da lahko s svojim postopkom čas rešitve zniža na 13 sekund, tekmovalci pa so dosegali še hitrejše rezultate. S »postopkom Friedrich« lahko srednje nadarjeni kockarji – z ogromno vaj in prostega časa – uganko rešijo v 30 sekundah. Če se pa povprečni uporabniki naveličamo igre, nam preostane le še metoda iz otroških let: z izvijačem razstaviti in pravilno znova sestaviti kocko.

-dm-

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Štiri jezera za ribolov se obnovijo v Železni županiji

Iz 136 milijonov forintov se štiri jezera za ribolov obnovijo v Železni županiji. Ta investicija nede samo za ribiče dobra, liki za tiste tö, steri so radi pri vodej pa tej je od leta do leta več. Dobra pelda je bila na tau sprtolejt, gda se je cejli svejt dolastavo zavolo virusa pa lüstvo je drügo nej moglo vö je šlau v naravo. Med njimi sploj dosta paulak k vodej, pa nej zato, ka bi ribe lovili, zato, ka bi se malo pomirili pa uživali v miri.

V Železni županiji 11 gezero ribičov je registrirani. Če k tau mi še vcujzračunamo njigve družine, te je tau že minimalno 40 gezero lidi, steri napona odijo k jezeram na rekreacijo. Kak je predsednik László Majtényi, predsednik železnožupanijske skupščine tapravo, na TOP razpisu je že Društvo ribičev dobilo 120 milijaunov forintov, s tauga se je v osmi mejstaj devet projektov uresničilo.

Nauvi projekt je Norbert Puszkás, predsednik Zveze društev ribičov, nutrapokazo, gde je tapravo, ka iz tej penez se letos štiri jezera obnovijo, tau so jezera Albert, Vašvarsko, v Celldömölk pa tü pri nas v Porabji, jezero Hársas. Cilj tau-ga projekta je, aj se obnovijo jezera pa okolice jezer, aj se tisti, steri vö k vodej dejo, kak najbola dobro počütijo.

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

Aleš Hojs ostaja notranji minister

Poslanci državnega zbora niso izglasovali razrešitve notranjega ministra Aleša Hojsa. Interpelacija je podprlo 38 poslancev, proti jih je bilo 43. Aleš Hojs se je po uspešno prestani interpelaciji s predsednikom vlade Janezom Janšo pogovoril o nadaljnjem sodelovanju. Že konec junija je namreč Hojs nepreklicno odstopil, a Janša s tem ni seznanil državnega zbora in tako je minister ostal na položaju.

Kot je v izjavi za medije po pogovoru s premierjem povedal notranji minister, mu je Janša neodprto ovojnico z odstopno izjavo vrnil.

Srečanje predsednikov slovenskega in avstrijskega parlamenta

Pred 100. obletnico koroškega plebiscita sta se v Globasnici sešla predsednika slovenskega in avstrijskega parlamenta Igor Zorčič in Wolfgang Sobotka. Predsednika parlamentov sta se srečala tudi s predstavniki slovenske narodne skupnosti na avstrijskem Koroškem, predstavniki čezmejnega Geoparka Karavanke ter partnerskih občin Goriška Brda in Železna Kapla. Predstavniki slovenske narodne skupnosti so izrazili željo, da se pred 100. obletnico koroškega plebiscita zgodi napredek v manjšinskih vprašanjih. Ob navzočnosti avstrijske ministrice za turizem Elisabeth Köstinger so govorili tudi o čezmejnih turističnih projektih.

Pogačar osvojil Tour de France
Tour de France, največja tritedenska kolesarska dirka na svetu, je bila letos popolnoma v slovenskih rokah. Zmagal je 21-letni Tadej Pogačar, drugo mesto pa je osvojil Primož Roglič, ki je bil do predzadnje etape nosilec rumene majice. Pogačar je v predzadnji etapi najhitreje odpeljal kronometer in je na koncu v skupni razvrstitvi Rogliča premagal za 59 sekund.

Srebrni jubilej Očesa besede

Rimuzine in črkolazen

Med 24. in 26. septembrom je v Murski Soboti potekalo jubilejno, 25. srečanje Oko besede, literarni festival, na katerem so se tudi tokrat zbrali pisatelji, ki pišejo za otroke in mlade, poleg njih pa še učitelji, literarni teo-

pesmi za otroke Rimuzine in črkolazen Andreja Rozmana Roze, še dela Pobeg avtorja Igorja Karlovška, Si že kdaj poskusil luno? avtorja Boštjana Gorenca - Pižame, Babica za lahko noč avtorja Vinka Möderndorferja ter Tim-

da je oko slovenske umetniške besede, namenjene otrokom in mladim, danes veliko vedrejši, kot je bilo pred 25. leti, da bolj smelo, bolj iskriivo gleda v svet in dlje. Drugič pa zato, ker nam je, sooblikovalcem te zgodbe, bilo dano nekaj posebnega; da smo s tem, ko vsi rastemo z idejami, s knjigami, s filmi, z glasbo in drugimi duhovnimi rečmi mi rasli še z Očesom besede,« je še izpostavil

čina tudi objavljena. Literarni nastopi udeležencev srečanja v izobraževalnih institucijah potekajo vse od leta 1996, koordinira pa jih Vesna Radovanovič. Doslej je sodelovalo 31 institucij, stalnica so vse soboške osnovne in srednje šole, druge institucije v Pomurju, že vrsto let pa sodelujejo tudi porabske šole.

Učenci DOŠ Jožefa Košiča Gornji Senik so letos preko videopovezave prisluhnili predstavitvi knjige

Nagrado večernica za leto 2019 je prejel Andrej Rozman Roza

retiki, bibliotekarji in založniki. V okviru festivala podeljujejo tudi nagrado za najboljšo slovensko mladinsko delo, ki je izšlo preteklo leto. 24. večernico je za zbirko pesmi za otroke Rimuzine in črkolazen prejel Andrej Rozman Roza, pesnik, pisatelj, dramatik, prevajalec in igravec, ki je ob prejetju nagrade dejal, da je vesel, da je nagrado dobila ta knjiga, ki mu veliko pomeni, a bi šla brez tega mimo skoraj povsem brez pozornosti. »Hvala, da ste s srečanjem in nagrado vztrajali tako dolgo, da sem jo dobil,« je še poudaril letošnji nagrajenec in s temi besedami požel veliko smeha in aplavza prisotnih v Gledališču Park, kjer je tokratna prireditev zaradi novega koronavirusa minila brez mladih obiskovalcev. »Večernica se za zdaj kaže kot virusno odporna in vzdržljiva,« je v nagovoru dejal Matija Stepišnik, odgovorni urednik časopisa Večer, in dodal: »Če je v vsem slabem kaj dobrega, je bilo v čudnem, težkem letniku 2020 dobro to, da so se otroci, predvsem pa mi, odrasli, zavabili nekaterih stvari, ki smo jih v galopiranju dni sredi ponorelega časa pozabili.«

Med nominiranimi deli za Večernico 2019 so bila, poleg zbirke

buktu Timbuktu avtorja Petra Svetine. Žirijo so sestavljali predstavniki časnika Večer, Društva slovenskih pisateljev, Društva za humanistična vprašanja Argo, revije Otrok in knjiga ter Zveze bibliotekarskih društev in sekcije IBBY, in sicer Igor Sakšida kot predsednik ter Darka Tancer Kajnih, Kaja Bucik Vavpetič, Dragica Haramija in Petra Vidali kot članice žirije. »Bilo je na pomlad leta 1995. Spomnim se, da sva šla s Ferijem skozi soboški park in se pogovarjala, kako bi knjižni program založbe Franc-Franc razširila s kakšno vidnejšo literarno prireditvijo. In takrat je Feri prišel na plan z drzno zamisljo, da bi Murska Sobotka postala prizorišče pisateljskega srečanja, ki bi tematiziralo sodobno slovensko mladinsko književnost,« je na slavnostni prireditvi pojasnil Franci Just in poudaril, da je založba ob podpori soboške mestne občine, ki je prevzela skrbništvo nad srečanjem, oktobra istega leta pripravila prvo srečanje z naslovom Oko besede. »Vesel sem, da smo vztrajali. Prvič, zaradi tega, ker smo z murskosoboškimi srečanji mladinskih slovenskih pisateljev nekaj prispevali k temu,

Gornjeseniški šolarji so se preko videopovezave povezali z Barbaro Hanuš

Franci Just, Feri Lainšček pa je priznal, da je takrat razmišljal predvsem o tem, »zakaj pisatelji, ki pišejo za otroke in mladino niso obravnavani enakovredno kot pisatelji, ki pišejo za odrasle«. Potem, ko so napletli veliko »niti in mrež«, se jim je pridružilo še nekaj ljudi, tako da so s skupnimi močmi uspeli narediti »nekaj za to, da imajo, imamo, pisatelji, ki pišejo za otroke in mladino, na tej tehtnici zdaj malce drugačno težo.«

Festival, ki ga od leta 2016 izvaja ARGO, društvo za humanistična vprašanja, ima tri temeljne sklope, ki so njegova stalnica. Poleg podelitve večernice so to še nastopi avtorjev v izobraževalnih institucijah v Prekmurju in simpoziji, ki obravnavajo aktualna vprašanja mladinske književnosti. Na simpozijih, ki jih pripravlja revija Otrok in knjiga oziroma v sodelovanju z uredniškim odborom urednica Darka Tancer Kajnih, je doslej sodelovalo več kot 110 različnih referentov s 173 prispevki, od katerih je ve-

Križkraž Slovenijo poznaš. Avtorica Barbara Hanuš, profesorica slovenščine in pedagogike, višja knjižničarka ter strokovna sodelavka revij Ciciban in Cici-do, je avtorica številnih slikanic, beril za osnovno šolo, delovnih zvezkov in strokovnih člankov s področja bralne pismenosti. Pet let je delala na ljubljanski šoli v Rakovi Jelši, kjer je veliko otrok priseljenih iz nekdanjih jugoslovanskih republik. Tam je iskala poti, kako v mladih spodbuditi strpnost in sposobnost empatije do drugih etničnih skupin. Spoznala je, da je dobra knjiga ob tem lahko v veliko pomoč. Avtorica je zdaj sama priseljenka, saj živi v Banjaluki v Bosni in Hercegovini, kjer dela kot učiteljica slovenščine.

(Slika na 1. strani: Ob srebrnem jubileju Očesa besede je pisno zahvalo za sodelovanje prejela tudi Zveza Slovencev na Madžarskem. Na fotografiji zamaskirani (od leve): Marijana Sukič, Franci Just in Andrea Kovács.)

Tekst in fotografije: Silva Eöry

Meša pri svetlobnem križi

24. septembra je minaulo deveto leto, ka so v Sakalauvci postavili svetlobni križ, steri se zdigava nad vesnico. Vsakšo leto ob oblejtnici se pri križi slūži meša, na stero pridejo vernicke nej samo iz vesi, liki iz okaulice vesi do Varaša tō.

Mešo je slūžo varaški župnik Imre Bodorkós, somešūvo je domanji župnik Tibor Tóth, njima se je zavalila županja Valerija Rogan

Letos je mešo slūžo varaški župnik, dekan Imre Bodorkós, steri je v svoji pridigi gučo o tom, gé vsepovsedik se človek v svojem žitki sreča s križom. Gda ga krstijo, gda se ženi, gda ga blagoslavljajo ... Prkrižimo se, gda k stauli sedemo, gnauksvejta so se lidge prkrižili, gda so kakšno vekšo delo začnili, križ so namalali na kolač krūja, prva kak so ga vrezali. Papa Benedikt XVI. je prej gnauk etak odgovor dau, gda so ga pitali, zakoj trbej vsepovsedi razpitje gorobejsiti, križe postavlati pa z njimi postršūvati mlajše. Križ je prej znamenje za tau, kak je leko človek

Vörnricke so prišli iz več krajov

kruti (kegyetlen) do svojoga bližnjoga, do sočloveka, steroga je na križ pribijo. Dapa križ je simbol božje lūbezni tō, vej je pa na njem Baug mrau za nas, ka bi se mi zbidili v nauvi žitek. Pred blagoslovom, steroga je župnik Bodorkós povedal v slovenskom geziki, ranč tak kak ništrne druge tale meše, se je župniki pa vörnrikom zavalila županja Valerija Rogan, stera je že zdaj zaprosila domanjoga župnika Tibora Tótha, ka bi drugo leto na 10. oblejtnico križa on slūžo mešo.

Pri meši sta popejvala združena cerkvena zbora iz Števanovec pa Gorenjoga Senika. K meši je prišla slovenska zagovornica Erika Köleš Kiss tō.

Po meši so se vörnricke eške dugo družili, čakala nji je pogostitev (agape), za stero sta poskrbeli lokalna pa slovenska samouprava Sakalovci.

M. Sukič
Foto: A. Vajda

Pod Srebrnim brejgom ...

... v Sloveniji več nemajo nogometa v Evropi. Mura eške nej gola v toj sezoni dobijla, prva je nej k njim velki PSV Eindhoven prišo. 1:5 se je pod reflektorami v Fazaneriji končalo, depa pojde so dobro, pošteno pa s srom labdo brsali. Eške dvej štan-gi so stepli, na ipe je tak vōgledalo, ka bi leko ovak tō bilau. Na konci so leko visko glavau zdignoli pa doj s trave odišli. Vej je pa od PSV-ja najdrakši igralec petkrat več vreiden kak cejla ekipa Mure vküper. Na skur drugom kraji svejta pa je Celje nej tak doj odišlo. V Erevani v Armeniji je Ararat Celji samo en gol dau, depa zavole je bilau, ka so uni tō vōspadnoli. Pripovejst Evropa se je zgotovila, doma pa de bitje za nauve gole tadale šlau. Tadale drugo bitje tō dé, bitje na kulturnom stadionu. Na njem se ne vej, sto komi gole dava, sto koga brse, sto komi autogole dava. Skur cejla fronta kulturni delavcov vküper drži pa ministri za kulturo tumači, se njemi na vūje tejra, ka tau njegvo delo nikšno delo nej. Kriza corona je velki kvar v kulturi tō naprajla. Un pa se tak dela, kak bi vse v najlepšom rejdi bilau. Bole njemi tau, kak že povedano, doj davajo, bole nika neške čüti. Ali pa se zmejs zglesi pa povej, kak un pa njegvi najbukše delajo, kak leko. Pa je po tejm znauva bitje, bitje z gezikom, bitje z rečami, s protesti. Gvūšno, ka ga zovejo, aj dun odide pa ministrov stolec komi drugomi prejkpisti. Depa trda kauža njemi tau ne dopisti. Vse bole trdo kaužo pa majo lidge, nej ji je malo, ka vsikši petek v Lublani protesterajo. Neškejo pa neškejo se dojaviti, dokejč ji najbole prejnji dun nedo poslušali. Zaprav, če nedo volau meli bar nika tak naprajti, kak uni škejo, si želejo. Neka lejt nazaj se je že zgodilo, ka so protesti ranč té odnesli, steri zdaj znauva stolce segrevajo. Depa zdaj nika tak vō ne gleda, ka bi se takše leko zgodilo. Koalicija zagnauk vküper drži, vseeno, ka eni ministri bole po svoje fūčkajo. Njigve naute se najbole prejnji zmejs ne vidijo najbole, depa dun vsi na svoji mestaj sedijo.

Na svojon, stolci najbaukšoga na svejti, pa eške tadale biciklist Primož Roglič sidi. Istina, ka je v Franciji na konci drugi biu, je eške tadale prvi. Zavolo vsega toga, ka so Slovenci zadnja lejta na svoji potačaj naprajli, mladi vse bole so tō pedale klačiti začnoli. Kak je pred lejt bilau, gda so smučarje euforijo naprajli, zdaj se tou s tejm športom godi. Depa smučanje je dragi šport, pri dirkanji na dvej potačaj tau malo ovak vōgleda. Za poštijo nej trbej karte plačati kak za sneg. Pa tau tō, vsikši leko na kakšom starom piciklini začne bole naglo se pelati. Tak se leko že vidi, ka mlajši so nej več samo nut v drese od Messija, Ibrahimi-movića pa eške koga drugoga zravnani. Zdaj se že leko vidi, ka njim na rbti piše Roglič ali pa Pogačar.

Vsebole pa se na rbtaj ali pa naprej kaj drugo tō leko vidi, se taprštē. Mladi, steri ne govorijo, liki gučijo, škejo, aj se tau vidi. Tau so tisti, sterim je domanja rejč prva pa po tejm tista knjižna slovenska. Tak mladi Prekmurci, skur gnako rejč gučijo kak Porabci, nosijo napisano: »Gučin, pa ka mi stoj more!« S tejm dajo vedeti, od kejc so gé pa tau tō, ka aj se lokalno vekše poštenje zadobi. Centralizacija vsega ta v Lublano se njim sloj ne vidi. Uni škejo decentralizacijo, aj regije vekšo mauč dobijo, gda za nji dé.

Srebrni brejg bi od toga dosta vedo povedati, če bi škeu. Tau tō, kak brigo trbej meti za slejnjno grūdo svoje zemle, za slejnjnoga svojoga človeka. Depa njega niške nika neške pitati.

Miki Roš

... DO MADŽARSKE

Nova ministrica v vladi

S 1. oktobrom je postala ministrica brez listnice Katalin Novák, ki je do sedaj bila državna sekretarka, odgovorna za družine na Ministrstvu za človeške vire (EMMI). »Moj cilj je dvig življenjskega nivoja družin, to je najboljša naložba, saj s tem vlada vloga v generacije prihodnosti,« je povedala nova ministrica in dodala, da bo v proračunu za leto 2021 dva in polkrat toliko sredstev, namenjenih za družine, kot je bilo leta 2010. Madžarska vlada namenja 5 odstotkov bruto domačega proizvoda podporam za družine, to je 2500 milijard forintov. Zahvaljujoč podporam se je skoraj za 80 odstotkov dvignilo število porok v primerjavi s podatki izpred desetih let, število ločitev je najnižje v zadnjih 60-ih letih, v prvem polletju leta 2020 se je rodilo 2500 več otrok kot v enakem obdobju lani. O zaposlitvi žensk je izpostavila, da vlada ponuja mladim materam več možnosti, če želijo, so s svojim otrokom lahko doma celo do treh let, lahko se pa kar hitro vrnejo v službo, saj porodniško podporo lahko dobivajo tudi stari starši.

Madžarska ni spremenila svojega stališča

Stališče madžarske vlade v zvezi z migracijami se od leta 2015 ni spremenilo, je povedal državni sekretar Zoltán Kovács, odgovoren za mednarodno komunikacijo o novih načrtih migracijske politike Evropske unije. Izpostavil je, da morajo evropske države sodelovati pri tem, da bi migracije zaustavile izven meja Evrope in jo s tem razbremenile. V interesu tega bi morale evropske države sodelovati z državami, od koder prihaja največ migrantov, da bi ljudem doma zagotovile primerne življenjske pogoje. Torej pomoč naj se nudi tam, kjer so problemi, ne smejo se problemi uvažati v Evropo. Meje Evrope je potrebno obraniti, meni vlada, zato naj se zunaj meje kontinenta postavi-jo točke, kjer se obravnavajo prošnje migrantov. Madžarska ne podpira obveznih kvot, se pa strinja s tem, da se morajo evropske in schengenske meje obraniti. V interesu tega naredi vse potrebno, hkrati pričakuje od EU, da dobi enako podporo, kot jo dobivajo druge schengenske države. Državni sekretar je poudaril, da je Madžarska od leta 2015 potrošila za obrambo šengenskih mej več kot milijardo evrov, toda od Bruslja v ta namen ni dobila niti centa.

Pravi Andovčan

Laci Karba v Varaši žive že od mladi lejt naprej, od nje ga samo malo lüstva vej, ka je Slovenec, tau pa še menje, ka se je v Andovci naraudo. Kak bi pa nej, vej pa kak od matere stariške tak od oče stariške so iz Andovec bili. Leko, ka je fejest mlado že v Varaš prišo, depa potistim je sploj dosta odo tavö k babici. Kak je pripovejdo, najlepše spomine iz tisti časov ma, še gnesden ma večkrat na misli pride, kak so žmani bili tisti kromči, stere so babica v peči pekli.

- Laci, malo lüstva zna tau od tebe, ka andovske korenine maš pa še menje, ka znaš slovenski.

»Dja sem eden med tistimi, steri smo nej samo v Andovci gorrasli, liki tam sem se naraudo tö. Tau je leta 1956

v Sakalauvce šli v arando (podnajem), prvi razred sem v šaulo že ta odo. Sledkar so te stariške zidali pa leta 1964

Laci Karba se je naraudo v Andovca

smo sé v Varaš v te ram prišli, gde zdaj živemo.«

- Od tec, iz Varaša, si odo zato nazaj k babici v Andovce?

»Dosta, dja sem sploj rad bejo v Andovca, še zdaj rad odim. Če bi te emo pejneze, gda se

v šaulo odo, dja sem vsikšo leto v Andovci bejo, dočas ka se je šaula nej začnila. Krave sem paso, s senauv smo delali, želi smo, vse sem pomagó, ka je trbelo. Če smo malo fraj bili, te smo leteli prejk v Števanovce na štrand se kaupt. Gda je za tau nej bilau časa pa fejest vrauče bilau, te smo nutra v mlako zoskakali pa tam smo se hladili. Dosta časa smo nej meli, zato ka zaranka smo krave pasli, potejn smo s senauv delali, zadvečerek smo pa znauva krave pasli. Potejn, gda so krave podojili, te smo pa mlejko nesli v zbiralnico (tejcsarnok), gde smo se mladi vsigdar srečovali.«

- Bilau je pri babici telko mesta, ka ste vsi mesto meli?

»Bilau, zato ka té se je tau nej šteló, če poplate vküpdžimo, gda spimo. Šest nas je bilau v ednoj iži pa itak smo mesto meli, baba so pa v künji spali. Kak je špajert bejo, tam so meli postelo, depa ta smo vudne nej smeli sesti, zato ka vsigdar tak lopau mejla poslano pa tau je nam prepo-vejdeno bilau.«

- Kak se spomniš na tau, ka ste djeli?

»Vsikši drugi večer so kromče pekli baba pa te smo je s segnjeno mlejkov djeli, ne vejn, zaka, depa tau djesti je nam nikdarnej više prišlo.«

- Še tak je dobro bilau v Andovci pri babici, ka je dosta trbelo delati?

»Nam je tau nej delo bilau, mi smo z veseldjom pomagali. Če je ranč vrauče bilau, gda smo naklajali ali da smo senau na pod naklajali, nam se je tau nikanej šteló. Še tau nej, ka smo vsigdar bausi odli, samo te smo meli črejvle, gda smo želi, gda si že baus nej mogo odti po strniški.«

- Najbola krave je nej sto

niškenej pasti, kak ste vi s tejm bili?

»Mi smo radi pasli, sploj pa te, gda smo leko malo soli vkrad-

Andovska baba, mati, sestra pa sestrino dehte

slovenske korenine.

»Nej, zato ka žena je Vogrin-ka pa vsigdar vogrski gučiva, depa dja sem tisti pravi Andovčan, steri se je še doma v vesi naraudo, pa tauga že sploj malo je, taši se samo že med starejšimi najdejo. Vej pa tistoga ipa so se mlajši že v Varaša v porodnišnici (szülóotthon) narajali.«

- Zdaj še odiš kaj tavö v Andovce?

»Že bola rejdko, najbola te, gda drva spravlamó na zimau, gobe več trno tü ne berem.«

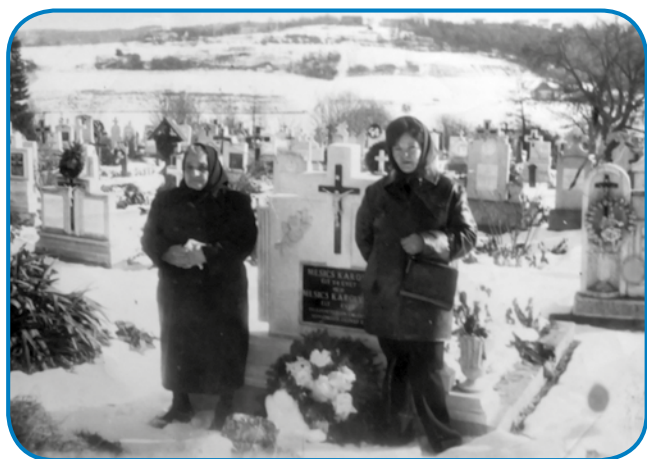
- Zaka, vejpa tvoji

oča je bejo najvejši gobar v cejló krajini?

»Zato, ka gnauk sem splojdosta gob najšo, telko, ka sem je nej mogo domau nesti. Ka mo zdaj delo, sem si mislo, drugó nej bilau, v gosterdje sem je skrijo. Depa gda sem

Njegvi oča je trno rad gobe brau

Baba pa mati na števanovskom cintori

bilau, gda je revolucija bila pa zavolo tauga so mojo mater nej mogli v Varaš odpelati, tak so te veško babo prištölali iz Števanovec. Tak sem se te dja tam pri Klošini naraudo, zato ka moja mati je od tistac valaun bila.«

- Kelko lejt si živo v Andovci?

»Malo, vejn šest lejt, te smo

je Klošin ram odavo, gde je moja babica živela, dja bi ga dolatjöjpo. Mena še zdaj večkrat naprejpriredo spomini, kak smo po vodau odli na stüdenec, steroga so skupali Zabrgančari. Gda se je te dojšo, ka süča bila, te smo pa v dau odli pa s kantami smo nosili domau vodau. Gda sem

tak kadili kak cug.«

- Ka ste delali vzimi?

»Ka drugó, gda je dolaspadno snejg, te smo se sankali cejliden. Bilau je tak, ka še babo smo s sanami dolapripelali z Djulašoga brga, gda je fejest sklisko pa ledeno bilau, eno rejč nej prajla, ka nede.«

- Dosta lüstva ne vej, ka maš

nazaj prišo, ranč edno gobo sem nej najšo več tam. Sledkar sem zvedo, ka je Tupin Joška ranč tamta odo pa je vido, kama sem je srano pa je vsakšo milo gobo odneso, dja od tistoga mau več ne odim gobe brat.«

Karči Holec

Od Gorenjoga Senika do Garbolca - 5.

KRAJINI PRI GRAJNCI GORDRŽITA ERBO

S Sombotela se leko v ednoj dobroj vōri pripelamo v središče Zalske županije *Zalaegerszeg*. Gda se pelamo nut v varaš, najdemo njegvi simbol, baročno farno cerkev s 44-mejterskima tōrmoma tam, gde je že od nekda biu center mesta. Nej daleč od tistec stogi zidina Gledališča Sándor Hevesi, gde igralce včijo tō. Pred gledališčom je vōpostavljena »cerkvena vōra na zemlej«; v edno klo-

no. Tau ilojco pa je lüstvo največkrat gorponūcalo, gda si je rame zidalo. Gvant so z lena pa konauple redili, ženske so med vkūpnim delom rade pripovedale. Gda so v etoj krajini nafto najšli, je dosta moškov odišlo za delavca.

V rimski cajtaj je veuko znamenje mejla Jantarova paut (Borostyánkő-út), štera je prauti sōveri pelala prejk Ljubljane, Rédcisa ino *Zalalövőna*. V

ribe, samo kisnej je začnilo trdo zemlau delati. Daleč je erična njina tkanina, štero leko vidimo v muzejaj v Sloveniji ino na Rovačkom ranč tak. Gvant so si redili s platna ino je biu bole farbasti kak tisti v Göcseji. V vesnici *Csesztreg* so oprli »lžo tradicije«, v šteroj nutpokažejo ljudsko erbo štiri krajini: Göcseja, Hetésa, Medjimurja ino Prekmurja. V njinom »živom muzeji« leko vōsprobamo pravi paverski žitek tō.

Bili so cajti, gda je v varaš *Lenti* prihajalo spoj dosta Slovencov, ka bi kaj kūpilo. Gnes največ gostov tapride v termalno kaupanco, štera má pokriti tau tō. Njena voda vrači reumo, ženske betege ino nevole z nogami. Z varaša se leko z malim cugom odpelamo prauti vesnicam Csömödér ino Kistolmács, tau je najdugša (109 km) štrejka gozdne železnice na Vogrskom. Na prazni bagonaj pa eške gnesdén lejs vozijo.

Napautimo se dale prauti malim bregam Zalske županije! V vesnici *Kehidakustány* najdemo kurijo držine Deák, gde je »maudrec domovine« dosta erični vogrski politikov gorprijo. Kak na dosta mejstaj v etoj krajini, tam ranč tak majo edno termalno kaupanco. Tak je tau v *Zalaszentgróti* tō, šteri pa je ovak eričen eške po ednom najstarejšom mostej na Madžarskom. Dvakrat so ga že mogli rejšiti, ka bi se nej vkūpporūšo: gnauk med drugov svetovnov bojnov, drugič v leti 2001.

Z imenom Ferenca Deáka se srečamo eške gnauk na srejudi zalski bregauv: naraudo se je leta 1803 v vesi *Sőjtör*, štero najdemo, če malo doj s poštuje »74« zavinem. Njegva mati je med porodom mrla, tak je Deák gorraso pri žlati. V držinskem rami gnes leko spoznamo žitek nemešnjakov v »reformnom časi«.

Duga poštuje nas končno pripela v varaš *Nagykanizsa*, od štere grad je emo trnok veuko

znamenje v tōrski cajtaj. Gnes slūži mesto kak dveri Vogrske prauti Rovački, že od 1860-i lejt pa od tistec pela železnica prauti Budi pa Beči tō. Pesem »Megy a gözös Kanizsára« so oprvim spejvali v ednoj ljudskoj gledališkoj igri, do gnes je gratala trnok prilūblena ljudska pesem.

V Nagykanizsi je najbolje erična zidina »iža železnoga možaka«, na šteroj skaus edno

Küzmič v 18. stoletji tam cejli Nauvi zakon na našo materno rejč obrno.

Po poštuje »7« se pripelamo do varaša *Letenye*, šteri se zavolo toga tak fejst razvija, ka na vogrsko-rovačkoj grajnici tam prejkde avtocesta. Má pa eden veuki park tō, šteri je eričen po ednoj platani s 30 mejterskov kronov. Sploj pri grajnici

Naučni Elizabetin trg v Nagykanizsi – levo za vodometom stogi kip kralice

njo z glažojne so nutdiali staro vōro s tōrma farne cerkve. Če pa je trnok vrauče, leko stau-pimo na sausedni trg ino se malo ladimo z vodaav stūdenca »göcsejski tulipan«.

Paverske zidine té krajine nutpokaže Göcsejski škanzen, prvi vogrski muzej na prautom. Na originalnom mesti stogi samo mlin, drūge rame so po vesnicaj vrazmo pobrali ino tū na nauvo postavili. Sploj pauleg, v Muzeji madžarske naftne industrije, pa leko spoznamo, kak so v etoj krajini nafto pa zemelski plin (kőolaj és földgáz) vōdobivali.

Prva kak liki bi se napautili vō z Zalaegerszega, poglednimo malo kaulivrat s staumejterskoga televizijskoga tōrma, s šteroga v lejpom cajti vidimo cejlak do Blatnoga jezera ino alpski bregauv. Vidimo krajino *Göcsej* tō, k šteroj sliši skoro 70 vesnic. Tam je sploj dosta gaušč, štere samo potoki pa tranki vrazmo vsečėjo. V zemlej dosta ilojce geste, zatok je bilau paversko delo trnok zmet-

etaj slejdnjoj vesnici so pautnicke prejkstaupili reko Zalo ino tak šli dale prauti Somboteli (Savarii). Lüstvo v nekdešnjaj »Salli« je živėjo v veuki leseni ižaj, kisnej pa so zidali kamene rame, v šteraj so kūrili pod podom.

Če s poštuje »86« pri mostej nad potokom Krka dojavinemo, pridemo v ves *Zalabaksa*, gde domanja balada guči od Annuske Kósa, štera je sebé vmaurila vkūper s svojim lūbinom. Njeni stariške so nej stejli srmačkoga lapca za zeta, tak zdaj badva mladiva počivata na veškom cintori pod strejitim marmornim spomenikom. Leko, ka sta se včasi pogučavala v cerkvi vesnice *Nova* tō - tam se zavolo arhitekture prej čuje vsakša rejč, štero šuktivamo pri posaudi za svečano vodau.

Podajmo se dale prauti krajini *Hetés*, štere vekši tau gnes v Slovenijo prejkvisi! Tam je zvekšoga vse ravno, nekda pa je bilau vseposedik mūzge. Lüstvo je lauvilo divjačino ino

V Zalaegerszegi vsikšoga čaka kaupanca na 7,5 hektaraj s 7 orijaškimi tobogani (csúszdák)

okno vōvisi železen vitez - tam je bila bauta za železne škéri. Glavni trg je daubo ime po kralici Elizabeti (Sissi), zvūn njenoga kipa najdemo na placi eške takzvani »tōrski stūdenec«. Če se napautimo malo vō z varaša, leko pride-mo do spomenika nekdešnjoga grada, šteri je v viheraj zgodovine cejlak na nikoj prišo. Pet kilomejterov od centra se leko kaupamo ali ribe lovimo v jezeri za čanakline, tam pa stogi eden najvišiji razgledni tōrem v rosagi tō, šteri je s svojimi 48 mejterami inda slūžo kak tōrem za vōkopenje nafte. Če mamu volau malo na picikli sejti, se leko odpelamo v vés *Homokkomárom*, na štero prauškarsko mesto vsikši z drautovim somarom pride. Zvūn vesi vidimo male bregé s pejska, štere je v visini 2-5 mejterov vkūpznosno vōter. V drugom pravci, eške itak prauti reki Mūri, pridemo v vesnico *Surd*, štera dosta znamenuje za nas Slovence, vej je pa protestantski predgar Števan

pela paut nazaj prauti Lentini. Zmejs, v vesnici *Páka* si leko poglednemo rojstno ižo eričnoga vogrskoga škonika fizike Józsefa Ővegesa, vrejdno se pa je staviti pri bunkeru v lesej tō. V 1950-i lejtaj so na cejlaj djužnoj grajnici Madžarske (od Szegeda do našoga Porabja, v dužini 630 km) zdignili štražne tōrme. Tau so zvali »Rakošina linija«, od štere zgodovino leko spoznamo v kulturnom domi v Páki. Pri ednoj drugoj vesi, *Bázakerettye*, so med obōma bojnama napravili edno ejkstra vesnico za merkanarske naftne strokovnjake, gnes si pa leko poglednemo eške grauboveuke zidine, rezervoare ino tōrme, štere so nūcali pri vōkopenji.

Z malimi vesnicami pauleg Mūre slobaud djememo od Zahodne Vogrske, nauve poti nas pelajo prauti Blatnoma jezera.

-dm-

foto: mtu.gov.hu in pixabay.com

»Sveti se ime tvoje« - 5.

»VALEN, MOJ GOSPAUD, Z VSEJMI TVOJIMI STVARMI«

Glavni varaš Češke, Praga, je med najlepšimi mestami v Evropi. Pravijo, ka go jestvau-ro **sveti Venčeslav (Szent Vencel)**, gda si je odebero center rosaga. Svoj dvaur je té knez (fejedelem) emo na bregej Višegrad, v srcej varaša, na Hradčanaj pa je začno zidati romansko katedralo svetoga Vida.

Narau do se je kak Vaclav na začetki 10. stoletja, oča ma je mrau pri dvanajset lejtaj. Gor ga je ranila bogabogéca babica sveta Ljudmila, štera ga je dala v šaulo k vučenikom svetoga Metoda. Gda je gorraso, je v svojo domovino pazuvo vönavčene dühovnike z dosta rosagov, češki narod je zdigno na evropski nivo.

Sveti Venčeslav je biu čeden ino mirolüben knez, njegva dobrodelnost ino vörnost pa sta se nej vidli ništernim poganskim velikašom. Zlažali so njegvoma mlajšoma brati, ka ga šké knez vmoriti. Boleslav je zatok pazuvo brata na svoj grad, gde sta vküper bila pri meši ino na viteški špilaj. Drügi zranek je Boleslav brata čako pri cerkveni dve-raj ino ga vsejko s sablov po glavej. Venčeslav je nej sto na brata rokau zdigniti, zatok je zbejžo v cerkev, gde so ga padaške od Boleslava bujli. Tau je bilau 28. *septembra*, ka je eške gnes Venčeslava svetek. Gda je njija mati Drahomira zvejdla za bratomor, ga je tomačila kak kaštigo za tau, ka je dala bujti svojo taško Ljudmilo.

Po smrti je sveti mantrnik z nebes dale talo dobraute,

njegovoma brati pa je žau gratalo ino dau Venčeslava tejljo prejk v katedralo svetoga Vida prnesti. Pod njegovim kipom na Vaclava trgi v Pragi piše: »Sveti Venčeslav, ne püsti, ka na nikoj dejejo nas ino tiste, šteri za nami pridejo!«

29. *septembra* na kalendaru piše ime **Mihael (Mihály)**, gnesnedén pa na té dén dr-

Mihael je eden od sedem nadangelov - je veuki voditel nebeski šeregov, šteri s svojov sablov dojoblada vse hüdo

žimo eške svetek drügi dve nadangelov, Gabriela ino Rafaela ranč tak. Mihael znamenüje »što je kak Baug?«, té angeu je biu že z imenom postavljen prauti kači-šatani, šteri je sto prvoga človöka zapelati. V Nauvom zakoni ga vidimo med svajüvanjom z vragaum, v Apokalipsi pa je že voditeu Angelov, s šterimi čüdivitno dojoblada Šatana. Nadangela Mihaela največkrat namalajo s sablov ali sulicov v rokej.

Ime Gabriel hebrejski znamenüje »Boži mauž«, v Nauvom zakoni un oznani narodjenje Ivana Krstitela ino Jezosa. Največkrat ga vidimo, kak v Gospaudovom imeni gorpoiške Marijo, zatok so leta 1921 pápa Bene-

dikt XV. tak zapovödali, aj se njegov svetek drži 24. marciuša, en den pred Marijinim oznanjenjom. Od začetka 1950-i lejt je un patronuš radia ino drügi medijov, po ljudskom vörvanji pa ga za svojoga držijo eške poštaške ino poslaniki.

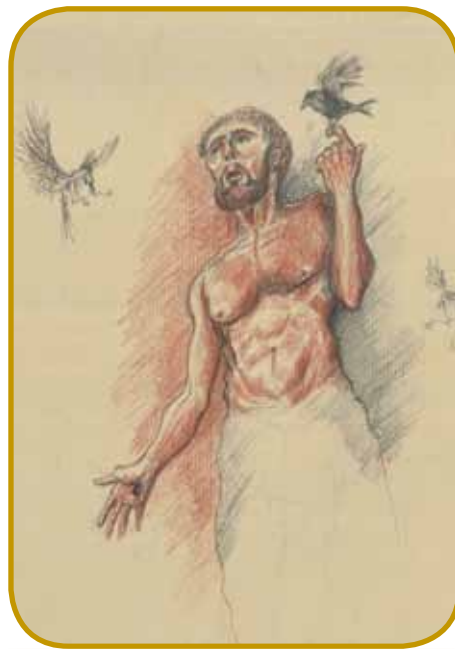
Nadangel Rafael nosi ime »Bože vrastvo«, o njem štemo v knigi Tobije. Sprevaja mladoga Tobijo na paut v dalečno krajino, ka bi rejšo njegvo ženo od mantranja hüdogo dühá. Gda se povrnetá, vözvráči eške staroga Tobijo tö. Rafael vela za angela, šteri pomaga človöki dosegniti zdravdije ali ga spreveda na pauti. Na kejpaj ga največkrat vidimo z vandraškov palcov, takzvana Rafaelova družba pa pomaga katoličanjiskim Slovencom po cejlom svejti.

Žmetno je povödati, gde je varaš Stridon, v šterom se je **sveti Hieronim (Szent Jeromos)**, veuki cerkveni škonik ino prevajalec Svetoga pisma narau do. Ništerni pravijo, ka je tau mesto nindrik blüzi gnešnjoga slovenskoga varaša Pivka (niže Ljubljane), Hrvati pa so gvüšni, ka je v Istriji ali Dalmaciji. Od toga pitanja má vekšo znamenje, ka je Hieronim na latinsko rejč dojobrno cejlo Biblijo, njegve knige gnes poznamo pod imenom »Vulgata«.

Hieronim se je narau do kauli leta 345. Čednoga pojbiča so stariške poslali v šaule v Milano ino Romo, za en malo se je trnok dobro navčo latinski. Pri svoji 21 lejtaj se je dau okrstiti ino začno nauvo življenje. Trinajset lejt kisnej so ga posvetili v dühovnika, po tistom se je včiu v Carigradi (Konstantinápoly). Gda je leta 382 prišo v Romo, so pápo Damaza začnila brigati njegva pisanja. Sveti Oča so Hieronima prosili, aj na nauvo na latinski dojobrné cejlo Biblijo. Un je oprvim samo

vöpopravo Nauvi zakon, po tistom pa v Svetoj deželi vse biblijske knige znauvič dojobrno. Tistoga ipa je bilau tau nika posebno veukoga, zatok so ga vsi čestili. Delo je skoro tresti lejt, dosta-dosta kisnej, leta 1546 pa so v Tridenti njegvo »Vulgato« odebrali za edno samo pravo, velano Sveto pismo zahodne Cerkve.

Na stara lejta, trüden ino be-

Legenda pravi, ka so predganje Franciška Asiškoga rade poslüšale flice tö - svojim »sestricam« je zapovödo, aj ostanejo hvaležni svojoma Stvoriteli

težen, je mogo bejžati pred tauvani, šteri so nutvdarili v njegvi klaušter v Betlehemu. Delo je do slejdnje sape, na konci žitka je že diktéro svojoma pisari. V leti 419 je mrau na den 30. *septembra* - tau je eške gnes njegov svetek - njegve ostanke so sledik prejk v Romo odnesli.

Sveti Francišek Asiški (Assisi Szent Ferenc) se je narau do leta 1182 v ednom malom varaši v sunčnoj taljanskoj krajini Umbrija. Njegvi oča je odavo francusko blago, vej je pa bila njegva mati od tistec. Gda se je narau do, ma je oča dau ime Francesco ali »mali Francuz«. Tak je kazalo, ka un tö bautoš grata, biu je düša veseli pojbinski

družb. Pri svoji dvajsti lejtaj je zbetežüvo, ka je na glavau postavilo njegov žitek.

Vse, ka je emo, je raztalo ino odišo v samočo. Edno nauč je čüu pozvanje: »Francišek, popravi mojo cerkev, ovak se vküpporüši!« Začno je kauli ojtj ino predgati srmastvo, živo je od darov, štere je dau bo kak kaudiš. Po njegovj peldi je začnilo živeti furt več nekdešnji padašov, nje-

gvi red je leta 1221 emo že več kak gezero članov. Že prva je - vküper s Klarov z Assisina - stvau-ro ženski red klaris, takzvani »tretji red« pa je napravo za tiste oženjene, šteri želejo srejdj sveta, depa po regulaj Franciška živeti. Vsi trgé redi so do gnes prilübleni po cejlom svejti.

Sveti Francišek je eške dosta lejpoga včino, un je na priliko za božič leta 1223

oprvim postavo »žive djasli«, od tistoga mau mamó šegau betleheme postavlati. Na den povišanja svetoga križa je leta 1224 na rokaj, nogaj ino prsaj zadaubo znamenja Kristošovi ran (»stigme«), štere je noso do smrti.

Dvej leti kisnej je betežen, na posteli napiso svojo erično »Sunčno pesem«, »sestra Smrt« - kak go je v etoj himni zvau - pa ga je gorpoiskala 3. oktobra 1226. (Njegvi svetek po tradiciji držimo 4. *oktobra*.) Njegvo tejljo počiva pod lejpov bazilikov v varaši Assisi, gde se že duga stoletja zbérajo prauškarge s cejloga sveta.

-dm-
ilustraciji:
Szilveszter Bartkó

SPORED SLOVENSkih TELEVIZIJSKIH PROGRAMOV

**OD 2. OKTOBRA
DO 8. OKTOBRA**

PETEK, 02.10.2020, I. spored TVS

6.15 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.10 Ugriznimo znanost, oddaja o znanosti, 10.40 TV-izložba, 10.55 Danes dol, jutri gor, slovenska nanizanka, 11.30 Vem!, kviz, 12.00 Globus, 12.30 Točka preloma, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Zvezde velikega platna: Al Pacino, britanska dokumentarna serija, 14.35 TV-izložba, 14.50 Prislunimo tišini, 15.05 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 15.40 Špansi učitelj: Parčki, nizozemska otroška nanizanka, 16.05 Čist zares: Strip, 16.30 Infodrom, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, Slovenski magazin, 17.55 Duhovni utrip, 18.10 Puja Pepa: Zvezde, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Slovenski pozdrav, narodnozabavna oddaja, 21.25 Na lepše, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.55 Kinoteka: Zvezde velikega platna: Meryl Streep, britanska dokumentarna serija, 23.45 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.20 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.15 Napovedujemo

PETEK, 02.10.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 10.40 Videotrak, 11.40 Dobro jutro, 14.25 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 14.50 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 15.15 Poletni koncerti iz naših krajev - Vražji muzikanti na Ptuj, 16.35 Otroci Sredozemlja: Portugalska, 17.55 Mojster in njegov Gašper, portret, 18.55 Videotrak, 20.00 Nebo: Čarovniška sobota, španska nadaljevanka, 21.10 Ajla, hči vojne, turški film, 23.10 Zadnja beseda!, 0.05 Videotrak, 1.05 Info kanal

SOBOTA, 03.10.2020, I. spored TVS

6.10 Kultura, Odmevi, 7.00 Otroški program: Op! 9.00 Nika, mladinski film, 10.30 Infodrom, 10.50 Osvežilna fronta: Meje telesa, oddaja za mladostnike, 11.20 TV-izložba, 11.35 Tarča, 12.40 NaGlas! 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.50 TV-izložba, 14.05 Kulturni vrhovi: Sv. Primož nad Kamnikom, dokumentarna oddaja, 14.35 Prislunimo tišini, 14.50 Dolga alpska transversala: Očka, je morje še daleč?, francoska dokumentarna serija, 15.40 TV-izložba, 16.00 Naš vsakdanji kruhek: Poskusna vožnja, slovenska nanizanka, 16.30 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Ambienti, 17.45 Zadnja beseda! 18.35 Ozare, 18.40 Erika: Uganka o odtočni pošasti, risanka, 18.57 Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 20.00 Joker, kviz, 20.55 Kaj dogaja? 21.25 Leta in leta, britanska nadaljevanka, 22.30 Poročila, Šport, Vreme, 22.55 Zgodovina ljubezni, slovenski film, 0.45 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.20 Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 2.15 Napovedujemo

SOBOTA, 03.10.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Videotrak, 7.00 Najboljše jutro, 9.00 Pričevalci: Kajetan Gantar, 11.40 Danes dol, jutri gor: Zen počitnice, slovenska nanizanka, 12.05 Danes dol, jutri gor, slovenska nanizanka, 12.50 Čudež pri Kobaridu, dokumentarni film, 13.45 Avtomobilnost, 14.35 Pogovor s predsednikom MOK-a Thomasom Bachom, 15.15 Nogomet - državno prvenstvo, Bravo: Mura, 17.40 Simfonični orkester RTV Slovenija, Kana Mitsui, Igor Mitrovič, Per Rundberg in Rossen Milanov (Juhant, Beethoven), 19.00 Videotrak, 20.05 Rezervni načrt, poljski film, 21.35 Zvezdana, 22.30 Aritmični koncert - Prismljeni profesorji bluesa, 0.10 Videotrak, 1.10 Info kanal

NEDELJA, 04.10.2020, I. spored TVS

7.00 Živ žav, otroški program, 9.25 Špansi učitelj: Dopolnilni pouk, nizozemska otroška nanizanka, 10.00 Nedeljsko bogoslužje, 10.55 Italijanska kuhinja s Catherine, oddaja o kuhanju, 11.25 Ozare, 11.30 Obzorja duha: Skrb za človeško bratstvo, 12.05 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna

oddaja, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 Slovenski pozdrav, narodnozabavna oddaja, 14.45 Na lepše, 15.10 Mladi in čudežni T. S. Spivet, francosko-kanadski film, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Vikend paket, 18.40 Šola za pošasti: Grozovita predstava, risanka, 18.50 Mali Timotej: Svetlobni dež, risanka, 18.5 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 20.00 Med nami, norveška nadaljevanka, 20.45 Intervju, Poročila, Šport, Vreme, 22.00 Ljubezen in banane, ameriški dokumentarni film, 23.20 Samospevi z Ano Puser Jerič, 0.15 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.40 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 1.35 Napovedujemo

NEDELJA, 04.10.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.30 Videotrak, 7.30 Duhovni utrip, 7.45 Koda, izobraževalno-svetovalna oddaja, 8.20 Ugriznimo znanost, oddaja o znanosti, 8.45 Glasbena matineja, 10.55 Danes dol, jutri gor, slovenska nanizanka, 12.20 Otroci Sredozemlja: Portugalska, 13.20 Ljubljani, koprodukcijski film, 15.10 Ambienti, 16.00 Zadnji ledeni lovci, dokumentarni film, 17.25 Rokomet - državno prvenstvo, CPL: Trimo, 5. kolo, 19.05 Videotrak, 19.50 Žrebanje Lota, 20.00 Blob - genij brez možganov, francoska dokumentarna oddaja, 20.55 Janis - otožna deklica, ameriški dokumentarni film, 22.40 Vikend paket, 0.05 Zvezdana, 0.55 Kaj dogaja?, 1.30 Videotrak, 2.25 Info kanal

PONEDELJEK, 05.10.2020, I. spored TVS

6.30 Utrip, Zrcalo tedna, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Obzorja duha: Skrb za človeško bratstvo, 10.40 TV-izložba, 11.00 Danes dol, jutri gor, slovenska nanizanka, 11.30 Vem!, kviz, 12.00 Intervju, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Blob - genij brez možganov, francoska dokumentarna oddaja, 14.40 S-prehodi: Andro Merku, imitator, 15.15 Rojaki, oddaja o zamejcih, 15.25 Dober dan, Koroška, 15.55 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.30 Kulturni vrhovi, dokumentarna oddaja, 17.55 Nejo: Astronavt Čekan, risanka, 18.05 Čebeli: Vida Brest - Prodajamo za gube, televizijska pravljica, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tednik, 21.00 Studio City, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Platforma, 23.30 Glasbeni večer, 0.15 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.40 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.35 Napovedujemo

PONEDELJEK, 05.10.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 8.55 Videotrak, 10.05 Dobro jutro, 11.40 Prislunimo tišini, 11.55 Na lepše, 12.20 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.2 Prava ideja!: Robert Strniša, posel z aronijo, 14.00 Tenis - odprto prvenstvo Francije, 19.00 Videotrak, 20.00 Otroci Sredozemlja: Malta, 20.55 Dediščina Evrope: Umetnost Skandinavije: Demokratično oblikovanje, britanska dokumentarna serija, 21.55 Posel, turizem in vrhunske manekenke - novi obraz Etiopije, francoska dokumentarna oddaja, 22.50 Greva se Ježka, TV-priredba gledališke predstave, 23.55 Videotrak, 0.55 Info kanal

TOREK, 06.10.2020, I. spored TVS

6.15 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Platforma, 10.35 TV-izložba, 10.55 Danes dol, jutri gor, slovenska nanizanka, 11.25 Vem!, kviz, 11.55 Tednik, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Dolga alpska transversala: Očka, je morje še daleč?, francoska dokumentarna serija, 14.45 TV-izložba, 15.00 Duhovni utrip, 15.20 Kanape - Kanapé, oddaja za mlade, 15.50 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.30 Koda, izobraževalno-svetovalna oddaja, 18.05 Kalimero: Ustavite tatu, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Joker, kviz, 20.55 Odštevanje do leta 1990: ponovna združitev Nemčije, nemška dokumentarna oddaja,

22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 23.05 Spomini: Janez Pavčič, 1.25 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.50 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.45 Napovedujemo

TOREK, 06.10.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 8.55 Videotrak, 10.05 Dobro jutro, 11.45 Slovenski magazin, 12.30 Joker, kviz, 13.25 Avtomobilnost, 14.00 Tenis: Odprto prvenstvo Francije - četrtfinale, 19.00 Videotrak, 20.00 Cunamiji - grozeče svarilo planetu, francoska dokumentarna oddaja, 21.00 Prava ideja! 21.30 Umori na podežlju (XX.): Duh Caustonske opatije, britanska nanizanka, 23.05 NaGlas!, 23.30 Videotrak, 0.30 Info kanal

SREDA, 07.10.2020, I. spored TVS

6.15 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Koda, izobraževalno-svetovalna oddaja, 10.40 TV-izložba, 11.00 Danes dol, jutri gor, slovenska nanizanka, 11.25 Vem!, kviz, 11.55 Studio City, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Cunamiji - grozeče svarilo planetu, francoska dokumentarna oddaja, 14.45 Osmi dan, 15.20 Rojaki, oddaja o zamejcih, 15.30 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 16.00 Duhec, otroška nadaljevanka, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Kostarika: Vrnitev v pragozd, dokumentarni film, 17.55 50 knjig, ki so nas napisale: Josip Jurčič: Deseti brat, 18.00 Pri Pakovih: Mesečnica, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.05 Film tedna: Šivi, srbski film, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Panoptikum, 23.55 Kostarika: Vrnitev v pragozd, dokumentarni film, 0.25 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.50 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.45 Napovedujemo

SREDA, 07.10.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 8.25 Videotrak, 9.20 Kanape - Kanapé, oddaja za mlade, 10.05 Dobro jutro, 11.45 Ambienti, 12.30 Vikend paket, 14.00 Tenis: Odprto prvenstvo Francije - četrtfinale, 19.05 Videotrak, 19.50 Žrebanje Lota, 20.15 Nogomet: Slovenija - San Marino, prijateljska tekma, 22.50 Tujca, britanska nadaljevanka, 23.50 Videotrak, 0.45 Info kanal

ČETRTEK, 08.10.2020, I. spored TVS

6.15 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.15 Kostarika: Vrnitev v pragozd, dokumentarni film, 10.40 TV-izložba, 10.55 Danes dol, jutri gor: Kamor mož pogleda, žena skoči, slovenska nanizanka, 11.30 Vem!, kviz, 12.00 Moje mnenje, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Genij Georgea Boola, britanska dokumentarna oddaja, 14.50 Slovenski utrinki, 15.15 Pod drobnogledom - Nagytó alatt, 15.45 TV-izložba, 16.00 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Ugriznimo znanost, oddaja o znanosti, 17.55 Na kratko: Ekstremizem, 18.00 Dinotake: Kar se je razbilo, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tarča, 21.00 Sto let pozneje, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Osmi dan, 23.35 Dediščina Evrope: Umetnost Skandinavije: Demokratično oblikovanje, britanska dokumentarna serija, 0.35 Ugriznimo znanost, oddaja o znanosti, 1.00 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.25 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.20 Napovedujemo

ČETRTEK, 08.10.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 8.55 Videotrak, 10.05 Dobro jutro, 12.50 Panoptikum, 13.40 Joker, kviz, 15.00 Tenis: Odprto prvenstvo Francije - četrtfinale, 19.00 Videotrak, 20.00 Z Graysonom Perryjem po ZDA, britanska dokumentarna serija, 20.50 Avtomobilnost, 21.20 Ambienti, 21.50 Poti svobode, poljska nadaljevanka, 22.55 Letni časi - Jesen, Mate Bekavac in godalni orkester (M. Krečič), 23.00 Pokrajina pesmi, mezzosopranistka Bernarda Fink in kitarist Janez Gregorič, 23.10 Slovenska jazz scena: Renato Chicco Trio, 23.50 Videotrak, 0.50 Info kanal

Slovenska zveza lepau zove vsakšoga
k sodelovanju pri razpisu
GESENSKE BARVE PRI NAS DOMA

Čakamo, ka nam pošljete kepe (fotografije),
ka vse ste napravili doma za gesenske okrase (dekoracije)
na sto, dvera, steno, v okno pa pred kučo.
Dekoracije aj baudejo pripravljene iz gesenskih pauvov
(rauže, sad, liske, semena, zelenjava, šküfke, tikvi).

Fotografije o okrasaj čakamo do 23. oktobra 2020, leko je pošlete po
elektronski pošti: biserka.bajzek@gmail.com,
nikoletta.vajda@gmail.com
ali pa na naš poštni naslov:
Zveza Slovencev na Madžarskem
9970 Szentgotthárd
Gárdonyi ulica 1

Najboljše dekoracije mo nagradili s praktičnimi nagradami.
Vaša dela bomo objavili na spletni in facebook strani Zveze Slovencev na Madžarskem.

A Magyarországi Szlovének Szövetsége pályázatot hirdet

ŐSZI SZÍNEK OTTHONUNKBAN
címmel.

Várjuk a természetes anyagokból készített őszi dekorációk fotóit,
melyek lehetnek ajtó, asztali, fali és kerti díszek.

A dekorációk készülhetnek őszi termésekből
(virág, gyümölcs, levelek, bogyók, magok, zöldség, toboz, tök),
bármilyen őszi hangulatú díszítő elemeket tartalmazva.

A dekorációk fotóit 2020. október 23-ig várjuk a következő email címre:
biserka.bajzek@gmail.com, nikoletta.vajda@gmail.com
vagy postai címünkre: MSZSZ 9970 Szentgotthárd, Gárdonyi út 1.

A legjobb alkotásokat díjazni fogjuk.
A beküldött fotókat megjelentetjük a Magyarországi Szlovének Szövetsége
honlapján és facebook oldalán.

Delavnica »Peka kruha« v okviru projekta ETHOS LAND

Razvojna agencija Slovenska kra-
jina je 18. septembra 2020 orga-
nizirala delavnico »Peka kruha iz
različnih vrst moke ter skrivnosti

gospodinje iz okoliških vasi. Pri-
pravili smo 5 vrst kruha, in sicer
pšenični kruh s čebulo, pšenični-
-ovseni kruh, pšenično-rženi kruh

Darinka Gostenčnik s porabskimi gospodinjami

peke doma«, v okviru projekta
ETHOS LAND, ki je financiran iz
Programa INTERREG V-A Sodelo-
vanje Slovenija-Madžarska. Glav-
ni cilj projekta je, da Slovensko
Porabje pridobi svoje prve regist-
rirane lokalne produkte. Na to

s kumino, ajdov kruh z orehi in
pšenični kruh s krompirjem.

Izdelava osnov kruhov je bila pri
vseh enaka. Vzeli smo polovico
moke, dali kvas ter polovico teko-
čine s soljo in z oljem, odvisno od
recepta. To smo premesili in pusti-

li vzhajati. Potem smo dali
ostalo moko in tekočino
ter sestavine po receptu
in smo pošteno premesili.
Pustili smo počivati in na
koncu smo jih oblikovali
in spekli v pečici.

Namen delavnic je bil na
eni strani, da nudimo

temo je agencija organizirala in
še organizira več vrst delavnic.

Delavnica, ki smo jo organizirali
18. septembra, je bila nadalje-
vanje tistih delavnic, ki smo jih
imeli lani v decembru. Takrat je
bil teoretični del, in sicer pravne
podlage za registracijo pridelo-
valca. Delavnica »peka kruha« pa
je praktični del in je bila ena od
treh delavnic, ki jih bomo izvedli
v jesenskem času.

Z delavnico smo začeli ob 13. uri
na Gornjem Seniku na Slovenski
vzorčni kmetiji. Vodila jo je Da-
rinka Gostenčnik, priznana peda-
goginja in slaščičarka iz Sloveni-
je. Udeleženske so bile predvsem

možnost in idejo tistim, ki bi po-
stali naši pridelovalci v okviru
projekta in mogoče bi se odločili,
da bodo prodajali kruh kot lastni
porabski izdelek. Na drugi strani
pa smo predstavili, katere vrste
kruha lahko pečemo doma brez
krušne peči in na kaj moramo
paziti pri peki kruha doma v peči-
ci, da bomo dobili lepe in okusne
kruhe.

Hvala lepa vsem, ki so se udeležili
delavnice in posebej hvala gospe
Darinki, ki je del svojih bogatih
izkušenj predala nam, Porabs-
kim Slovincem. Se vidimo na na-
slednji delavnici.

Viktorija Hanžek

Porabje

TEDNIK
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek
Založnik:
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika:
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukić
Naslov založnika in uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1.;
tel.: 94/380-767;
e-mail: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk:
TISKARNA DIGITALNI TISK D.O.O.
Lendavska 1; 9000 Murska
Sobota; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna
slovenska samouprava, Urad
predsednika vlade, oddelek za
narodnosti, Zveza Slovencev na
Madžarskem in Urad vlade RS za
Slovence v zamejstvu in po svetu.
Naročnina: za Madžarsko letno
2.600 HUF, za Slovenijo 22 EUR.
Za ostale države 52 EUR ali
52 USD.
Številka bančnega računa: HU75
11747068 20019127 00000000.
SWIFT koda: OTPVHUHB